

Vanglatega seotud justiitsministri määruste muutmise määruse eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Määruse eelnõuga muudetakse Tartu Vangla, Tallinna Vangla ja Viru Vangla koosseisu ning põhimäärust. Lisaks tehakse seoses koosseisu määruste muudatustega muudatused relvastatud üksuse määruses ja muudetakse palgamäärust. Muudetakse ka vanglateenistuse vormiriietuse ja vanglateenistuse ametnike nõuete määruseid.

Koosseisude muudatused on seotud töökorralduse ja Vabariigi Valitsuse 22. juuli 2024. a koalitsioonileppe kokkuvõttega. Et eelarve kulud kontrolli alla saada, kärbitakse leppe kohaselt tööjõu- ja majandamiskulusid ning tegevus- ja sihtotstarbelisi toetusi kolme aasta jooksul 10%: 2025. aastal 5%, 2026. aastal 3% ja 2027. aastal 2%. Kulude kokkuvõtte hõlmab lisaks ametiasutustele ka sihtasutusi ja riigiettevõtteid.¹ 2025. aastal eeldatakse vanglateenistusest kulude kokkuvõtet ca 750 000 eurot. Parlamendis on vastu võetud vangistusseaduse eelnõu² Politsei- ja Piirivalveametilt Tallinna piirkonnas arestimaja ülesannete ülevõtmiseks, millega seotud lisakulusid tuleb katta eelkõige vanglateenistuse olemasolevate vahendite arvelt.

Relvastatud üksuse määruses nimetatakse uue liikmena ka relvastatud üksuse nõuniku koht. Muudatus tehakse, kuna edaspidi on nõunik riigiametniku koha asemel vanglaametniku teenistuskohaks ning peab kuuluma relvastatud üksusesse. Palgamäära muudatuse järel ei eristata ametikohtadel enam erialase haridusega ja erialase hariduseta teenistujate palgamäärasid. Ühtlasi korrigeeritakse palgamäärasid ulatuses, mis võimaldavad tagada tööjõuturul konkurentsivõime.

Seoses uue õppekorraldusega vähendatakse valvuri haridusnõude omandamise aega. Uue vormihanke tõttu muudetakse vanglateenistuse polosärgi ja pükste nõudeid.

Määruse eelnõuga muudetakse järgmisi justiitsministri määrusi:

- 1) justiitsministri 24. jaanuari 2007. a määruse nr 5 „Tallinna Vangla teenistujate koosseis“ redaktsioon avaldamismärkega RT I, 12.06.2024, 2;
- 2) justiitsministri 26. mai 2008. a määruse nr 25 „Tartu Vangla teenistujate koosseis“ redaktsioon avaldamismärkega RT I, 12.06.2024, 3;
- 3) justiitsministri 26. märtsi 2008. a määruse nr 11 „Viru Vangla teenistujate koosseis“ redaktsioon avaldamismärkega RT I, 12.06.2024, 4;
- 4) justiitsministri 6. detsembri 2001. a määruse nr 92 „Tallinna Vangla põhimäärus“ redaktsioon avaldamismärkega RT I, 06.12.2024, 12;
- 5) justiitsministri 6. detsembri 2001. a määruse nr 87 „Tartu Vangla põhimäärus“ redaktsioon avaldamismärkega RT I, 06.12.2024, 13;
- 6) justiitsministri 13. juuni 2006. a määruse nr 20 „Viru Vangla moodustamine ja põhimäärus“ redaktsioon avaldamismärkega RT I, 06.12.2024, 14;
- 7) justiitsministri 12. detsembri 2002. a määruse nr 81 „Vanglateenistuse relvastatud üksuse tegevuse kord“ redaktsioon avaldamismärkega RT I, 12.06.2024, 14;
- 8) justiitsministri 22. aprilli 2013. a määruse nr 13 „Vanglaametnike ja vanglas töötavate riigiametnike töötasustamine“ redaktsioon avaldamismärkega RT I, 05.07.2024, 5;
- 9) justiitsministri 23. juuli 2013. a määruse nr 26 „Vanglateenistuse ametnikule esitatavad nõuded, nõuetele vastavuse hindamine ning vangla direktori värbamine ja valik“ redaktsioon avaldamismärkega RT I, 22.06.2024, 18;
- 10) justiitsministri 14. aprilli 2014. a määruse nr 14 „Vanglateenistuse ametniku ja vanglaametniku kandidaadi vormiriietuse ja eraldusmärkide kirjeldus ning nende kandmise kord“ redaktsioon avaldamismärkega RT I, 06.02.2024, 10.

¹ Vt [Koalitsioonileppe 2024–2027 | Eesti Vabariigi Valitsus](#)

² <https://www.riigikogu.ee/tegevus/eelnoud/eelnou/54821970-4b0d-4559-b197-1efb1f824f66/vangistusseaduse-muutmise-seadus/>

Määruse eelnõu ja seletuskirja on koostanud Justiitsministeeriumi vanglate osakonna nõunik Kadri Margus (Kadri.Margus@just.ee). Eelnõu ja seletuskirja on keeleteimetanud õiguspoliitika osakonna õigusloome korralduse talituse keeleteimetaja Moonika Kuusk.

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Määruse eelnõu koosneb üheteistkümnest paragrahvist.

Koosseisude muudatused kõigis vanglates

Alates 01.01.2025 väheneb koosseisuliste kohtade arv vanglates kokku 31 koha võrra, st 1233,5-lt 1202,5-le. Vanglaametnike kohtade arv väheneb kahe võrra, teiste teenistuskohade arv 29 võrra. Seejuures väheneb kohtade arv kriminaalhoolduses 25 võrra.

Koondamisolukorras on 20 inimest (sh 14 kriminaalhoolduses, kaks vanglateenistuse haldusosakonnas, neli vanglaametnikku seoses ametiastme muutumisega), eeldatav maksimaalne koondamiskulu on 114 500 eurot koos maksukuludega. Koondamiskulu sisaldab koondamishüvitist, väljateenitud puhkusepäevade jääki ja hüvitist koondamisest vähem ette teatatud päevade eest.

Alates 01.06.2025 väheneb koosseisuliste kohtade arv kokku 01.01.2025 seisuga kolme koha võrra, st 1202,5-lt 1199,5-le. Vanglaametnike kohtade arv ei muutu, teiste teenistuskohade arv väheneb kolme võrra. Seejuures väheneb kohtade arv kriminaalhoolduses kahe võrra.

Koondamisolukorras on kolm inimest (sh kaks kriminaalhoolduses, üks vanglateenistuse haldusosakonnas), eeldatav maksimaalne koondamiskulu koos maksukuludega on 7000 eurot.

Eelnõu § 1: Tallinna Vangla koosseisu muudatused

Muudatuste tulemusena väheneb Tallinna Vangla koosseis kokku 25 koha võrra 576-lt 551-le. Vanglaametnike kohtade arv väheneb kahe võrra, teiste teenistuskohade arv 23 võrra.

Saateüksuses kaotatakse täitmata peaspetsialistikoht, kuna üksuse ülesannete täitmiseks ei ole vaja ametnikku, kes vastaks I klassi vanglainspektori ametiastme nõuetele.

Töökorralduslike muudatuste tõttu vanemvalvuri teenistuskohadel vähendatakse vanemvalvurite täitmata teenistuskohi ja luuakse nende arvel valvuri teenistuskohad järgmiselt:

- 1) esimeses üksuses luuakse ühe vanemvalvurikoha arvel üks valvurikoht. Üksuse valvurkonna koosseisu jääb neli vanemvalvuri- ja 26 valvurikohta;
- 2) teises üksuses luuakse kahe vanemvalvurikoha arvel kaks valvurikohta. Üksuse valvurkonna koosseisu jääb kolm vanemvalvuri- ja 26 valvurikohta;
- 3) kolmandas üksuses luuakse ühe vanemvalvurikoha arvel üks valvurikoht. Üksuse valvurkonna koosseisu jääb neli vanemvalvuri- ja 26 valvurikohta;
- 4) neljandas üksuses luuakse kahe vanemvalvurikoha arvel kaks valvurikohta. Lisaks luuakse üks valvurikoht järelevalvekorralduse üksuse täitmata vanemvalvurikoha arvel. Üksuse valvurkonna koosseisu jääb kolm vanemvalvuri- ja 26 valvurikohta;
- 5) viiendas üksuses luuakse ühe vanemvalvurikoha arvel üks valvurikoht. Üksuse valvurkonna koosseisu jääb kuus vanemvalvuri- ja 24 valvurikohta.

Pääsla- ja kokkusaamiste üksuses luuakse sarnaselt Tartus 01.07.2024 rakendatule vanemvalvurikohtade asemel valvurikohad välisvalve (kolm kohta) ja koerajuhi (üks koht) funktsioonidele. Nende ülesannete täitmiseks ei pea olema vanemvalvuri ametikohal ning valvuri ametikohtade loomine ja täitmine võimaldab vanglale eelarvelist kokkuhoidu. Muudatuse elluviimine eeldab ametnike nõusolekut madalamale ametikohale liikumiseks. Kui nõusolekut ei anta, võib tekkida vajadus koondada neli teenistujat, mille maksimaalne võimalik kulu on 30 000 eurot.

Lisaks luuakse pääsla- ja kokkusaamiste üksusesse ühe täitmata vanemvalvurikoha arvel riigiametnikust spetsialisti teenistuskohi. Selle spetsialisti ülesanne on korraldada kokkusaamisi ja koostada saatmiskavasid. Nende ülesannete täitmiseks ei ole vaja vanglaametniku oskusi ega pea

lähima kutseõpet. Muudatuse tulemusel saab vangla võimaluse värvata vanglateenistuse ülesannete täitmiseks ka neid inimesi, kes vanglaametnikele kehtestatud kehalise ettevalmistuse või tervisenõuetele ei vasta.

Järelevalvekorralduse üksuses kaotatakse üks täitmata vanemvalvuri teenistuskoh, kuna üksuse ülesannete täitmiseks on piisav väiksem arv teenistuskohi ja puudub vajadus ühe I klassi vanglainspektori teenistuskoha järele. Koha arvel luuakse üks valvuri ametikoht neljandasse üksusesse.

Õiguse valdkonnas vähendatakse juristide arvu ühe täitmata koha võrra seoses vähenenud töökoormuse ja töökorralduse ülevaatamisega. Muudatuse tulemusel on kõikides vanglates direktori alluvuses üks vanemjurist ja kaks juristi. Vanglateenistuse haldusosakonna õigusteenistus katab vajaduse korral ajutiselt suureneva töökoormuse.

Vanglateenistuse ettevõtluskeskus loodi 01.01.2024 eesmärgiga pakkuda kinnipeetavatele isikutele erinevaid töövõimalusi ja kutseoskuste arendamise programme. Ettevõtluskeskuse loomisel oli kavas AS Eesti Vanglatööstuselt üle võtta kinnipeetavate tööhõive ja tootmistegevuse korraldamine. Vangla majandustöid korraldas edasi Viru Vangla vanglateenistuse haldusosakond. 01.04.2024 võttis vanglateenistuse ettevõtluskeskus AS Eesti Vanglatööstuselt ülesanded üle. Seega on kinnipeetavate isikute tööhõive arendamise esmane eesmärk saavutatud. Ettevõtluskeskuse töö on nüüdseks hästi käivitunud ja alates 01.01.2025 on võimalik üle võtta ka vanglate majandustööde korraldamine. See võimaldab ühtselt kinnipeetavate isikute tööhõivekorraldust juhtida ning leida neile senisest tõhusamalt individuaalselt sobivamaid töövõimalusi. Eeltoodust tulenevalt luuakse ettevõtluskeskusesse kolm spetsialisti töökohta Viru Vangla vanglateenistuse haldusosakonna haldusteenistuse kolme spetsialistikoha arvel. Töölepingud antakse üle töölepinguseaduse § 112 lg 1 alusel ja töökohti koondada ei ole vaja.

AS Eesti Vanglatööstuselt 01.04.2024 seisuga üle võetud teenistuskohade vajaduse analüüsi tulemusel tehakse järgmised muudatused:

- 1) koosseisu vähendatakse ühe piirkonnajuhikoha võrra, koosseisu jääb kolm piirkonnajuhikoh. Lähtuvalt kinnipeetavate arvust ja nende tööhõive tasemest vanglas korraldavad Tallinna Vanglas hõivet kaks piirkonnajuhti, Viru Vanglas üks piirkonnajuht ning Tartu piirkonnas ei ole hõive korraldamiseks piirkonnajuhti vaja, selle korraldamise eest vastutab üks peaspetsialistidest;
- 2) kahe peaspetsialistikoha arvel luuakse kaks spetsialistikoh. Muudatuse tulemusel vastab töö iseloom ka teenistuskoha nimetusele.

Muudatuste tagajärjel suureneb vanglateenistuse ettevõtluskeskuse koosseis kahe koha võrra, s.o 28-lt 30-le.

Kriminaalhoolduse osakondades väheneb pärast muudatusi koosseis kokku 25 võrra, s.o 169-lt 144-le. Tähtajatute teenistuskohade arv on 142 ja tähtajaliste kohtade arv kaks. Koondamisolukorras on 14 inimest, eeldatav koondamiskulu on 80 000 eurot koos maksukuludega.

Kokkuhoiu saavutamiseks muudeti kinnipeetavate arvu vähenemise tõttu 01.07.2024 vanglate koosseise. Käesoleva muudatusega tehakse majanduslikel kaalutlustel veel muudatusi ja seda kriminaalhooldusaluste arvu ja nendega seotud töökoormuse vähenemise tõttu. Seejuures säilitatakse maakondades piirkondlik kohalolu ja ametnike arv ulatuses, mis võimaldab tagada kriminaalhooldusele vajaliku oskusteabe ja kogemuse ning arvestab ka kriminaalhoolduse ülesannete võimaliku suurenemisega.

Kriminaalhoolduse arenduse osakonda lisatakse üks tähtajaline projektijuhi töökoht ja üks tähtajaline eksperdi töökoht Euroopa Sotsiaalfond+ (edaspidi ESF) projekti „Noorte õigusrikkujate retsidiivsuse vähendamine“ tulemuslikuks elluviimiseks ja projekti vahendite arvel. Vastavalt projekti kirjeldusele on tegevuste eesmärk soodustada ja edendada õigusrikkumistega noorte osalust ühiskonnaelus, toetada nende iseseisvat toimetulekut, jõudmist õppetegevusse ja tööturule ning seal püsimist, et ennetada sotsiaalsete probleemide tekkimist või süvenemist ja õigusrikkumistega noorte retsidiivsust. Projekti abikõlblikkuse perioodiks on kavandatud 01.12.2024–31.12.2029.

Projektijuhi vastutus on vastavalt Justiitsministeeriumi ja Tallinna Vangla vahel sõlmitavale lepingule ESF-i sekkumine „Noorte õigusrikkujate retsidiivsuse vähendamine“ ellu viia – see tähendab projekti juhtimist, aruandlust, vanglateenistuse ja väliste partnerite kaasamist, teavitustegevust jms. Kriminaalhoolduse tegevused projektijuhi vastutusalas keskenduvad kolmele põhiteemale: kriminaalhooldajate väljaõpe, juhtumikorralduse ja võrgustikutöö arendamine ning üldkasuliku töö uuendamine.

Eksperti vastutus on Justiitsministeeriumi ja Tallinna Vangla vahel sõlmitava lepingu kohaselt ESF-i sekkumise „Noorte õigusrikkujate retsidiivsuse vähendamine“ elluviimises osalemine. See tähendab noorte kriminaalhooldusala, aga vajaduse korral ka kinnipeetavate hulga radikaliseerunud noorte tuvastamise ning nende juhtumikorralduse toetamist vastavalt rahvusvahelisele parimale praktikale ja juhtumi vajadustele. See tähendab ka kriminaalhooldusametnike ja kontaktisikute koolitamist, juhendamist ja praktika metoodilist hindamist.

Ida-Harju kriminaalhooldusosakonna koosseis väheneb 6,15 koha võrra 29-lt 22,85-le. Seejuures vähendatakse vanemkriminaalhooldusametnike kohti 0,4 võrra, kriminaalhooldusametnike kohti 4,5 võrra ja nooremametnike kohti 1,25 võrra.

Lääne-Harju kriminaalhooldusosakonna koosseis väheneb 4,95 koha võrra 26-lt 21,05-le. Seejuures vähendatakse vanemkriminaalhooldusametnike kohti 0,25 võrra, kriminaalhooldusametnike kohti 4,2 võrra ja nooremametnike kohti 0,5 võrra.

Pärnu kriminaalhooldusosakonna koosseis väheneb viie koha võrra 26-lt 21-le. Seejuures vähendatakse vanemkriminaalhooldusametnike kohti ühe võrra, kriminaalhooldusametnike kohti kolme võrra ja nooremametnike kohti ühe võrra.

Tartu kriminaalhooldusosakonna koosseis väheneb 4,9 koha võrra 39-lt 34,1-le. Seejuures vähendatakse vanemkriminaalhooldusametnike kohti 1,5 võrra ning kriminaalhooldusametnike kohti 3,4 võrra.

Viru kriminaalhooldusosakonna koosseis väheneb viie koha võrra 30-lt 25-le. Seejuures vähendatakse kriminaalhooldusametnike kohti nelja võrra ja nooremametnike kohti ühe võrra.

Alates 01.06.2025 väheneb määruse muudatusel kriminaalhooldusosakondades seoses majanduslike kaalutluste, kriminaalhooldusala arvu languse ja töökorralduslike muudatustega koosseisuliste kohtade arv kahe võrra, st 144-lt 142-le. Peale muudatust on tähtajatute teenistuskohade arv 140, tähtajaliste kaks.

Lääne-Harju kriminaalhooldusosakonna koosseis väheneb ühe kriminaalhooldusametniku koha võrra 21,05-lt 20,05-le.

Tartu kriminaalhooldusosakonna koosseis väheneb ühe nooremametniku koha võrra 34,1-lt 33,1-le.

Muudatuse tulemusel väheneb vangla koosseis kahe koha võrra 551-lt 549-le. Vanglaametnike kohtade arv ei muutu, teiste teenistuskohade arv väheneb kahe võrra. Maksimaalne võimalik koondamiskulu on 5000 eurot.

Eelnõu § 2: Tartu Vangla koosseisu muudatused

Seoses töökorralduslike muudatustega vastuvõtuülesande täitmisel viiakse pääsla- ja kokkusaamiste üksusest esimese üksuse koosseisu üks vanemvalvuri ja viis valvuri teenistukohta. Esimeses üksuses on muudatuste järel valvurkonnas kuus vanemvalvuri- ja 23 valvurikohta. Pääsla- ja kokkusaamiste üksuse valvurkonna koosseisuks jääb üks vanemvalvurikoht ja 25 valvurikohta.

Muudatuste tulemusel vangla koosseisu kohtade arv ei muutu, samuti ei muutu vanglaametnike ja teiste teenistuskohade arv.

Eelnõu § 3: Viru Vangla koosseisu muudatused

Muudatuse tulemusel väheneb vangla koosseis kuue koha võrra 490,5-lt 484,5-le. Vanglaametnike kohtade arv ei muutu, teiste teenistuskohade arv väheneb kuue koha võrra. Seejuures väheneb kohtade arv vanglateenistuse haldusosakonnas viie võrra ja sekkumistegevuste osakonnas ühe koha võrra.

Vanglateenistuse relvastatud üksuse koosseisus muudetakse lähtuvalt teenistuslikust vajadusest riigiametnikust nõuniku ametikoht vanglaametniku I klassi vanglainspektori ametiastme ametikohaks, ametinimetusega peaspetsialist-nõunik. Muudatuse tulemusel on võimalik asuda ametikohapõhiselt relvastatud üksuse koosseisu.

Sekkumistegevuste osakonnas kaotatakse täitmata huvijuhikoht, mille koormus on oluliselt vähenenud seoses alaealiste ja noorte kinnipeetavate arvu vähenemisega kolmandas üksuses. Ametikoha ülesanded on võimalik täita teiste sekkumistegevuste osakonna ametikohtadega.

Seoses töökorralduse ja valvepiirkondade muutmisega kaotatakse viies üksus, mille koosseisulised kohad jaotatakse teiste struktuuriüksuste vahel.

Esimese üksuse koosseisu lisatakse üks inspektor-kontaktisikukoht ja üheksa valvurikohta viienda üksuse koosseisu arvel. Üksuses saab olema üks üksuse juhi, üks inspektor – üksuse juhi abi, kaheksa inspektor-kontaktisiku, viis vanemvalvuri ja 25 valvuri teenistuskoha.

Teise üksuse koosseisu kohti ei lisandu. Teenistusliku vajaduse tõttu töökorralduse muutmisel (vanemvalvuri uuenev roll) luuakse üksuses ühe vanemvalvurikoha arvel üks valvurikoht.

Kolmanda üksuse koosseisu lisatakse kolm inspektor-kontaktisikukohta viienda üksuse koosseisu arvel. Teenistusliku vajaduse tõttu töökorralduse muutmisel luuakse üksuses ühe vanemvalvurikoha arvel üks valvurikoht. Üksuses saab olema üks üksuse juhi, üks inspektor – üksuse juhi abi, kaheksa inspektor-kontaktisiku, neli vanemvalvuri ja 28 valvuri teenistuskoha.

Neljanda üksuse koosseisu lisatakse üks inspektor-kontaktisikukoht viienda üksuse koosseisu arvel. Koosseisu lisatakse ka kümme valvuri teenistuskoha viienda üksuse viie vanemvalvuri ja viie valvuri teenistuskoha arvel. Üksuses saab olema üks üksuse juhi, üks inspektor – üksuse juhi abi, kaheksa inspektor-kontaktisiku, viis vanemvalvuri ja 25 valvuri teenistuskoha.

Avavangla koosseisu lisatakse üks vanemvalvuri- ja üks valvurikoht seoses avavangla koosseisude ühtlustamisega vanglates. Muudatuse järel on kõikide vanglate avavanglas kaks vanemvalvuri- ja kuus valvurikohta, mis on avavangla ülesannete täitmiseks optimaalne. Vanemvalvurikoht luuakse järelevalvekorralduse üksuse vanemvalvurikoha arvel. Valvurikoht luuakse viienda üksuse üksuse juhi koha arvel.

Pääsla- ja kokkusaamiste üksuses välisvalve ülesandeid täitev vanemvalvurikoht muudetakse valvurikohaks sarnaselt teiste vanglatega. Teenistuja on andnud nõusoleku teenistuskoha muutmiseks, koondamisolukord puudub. Pääsla- ja kokkusaamiste üksusesse luuakse viienda üksuse inspektor – juhi abi koha arvel riigiametnikust spetsialisti teenistuskoha. Selle spetsialisti ülesanne on korraldada kokkusaamisi ja koostada saatmiskavasid. Nende ülesannete täitmiseks ei ole vaja vanglaametniku oskusi ega pea läbima kutseõpet. Muudatuse tulemusel saab vangla võimaluse värvata vanglateenistuse ülesannete täitmiseks ka neid inimesi, kes vanglaametnikele kehtestatud kehalise ettevalmistuse või tervisenõuetele ei vasta.

Järelevalvekorralduse üksuses kaotatakse üks vanemvalvurikoht, mille arvel luuakse avavanglasse üks vanemvalvurikoht.

Seoses vangla majandustööde korraldamise üleandmisega Tallinna Vangla koosseisu kuuluvale vanglateenistuse ettevõtluskeskusele väheneb koosseis haldusteenistuses kolme spetsialisti võrra. Haldusteenistusse jääb 26 spetsialisti teenistuskoha.

Töömahu vähenemise ja majanduslike kaalutluste tõttu kaotatakse järgmised teenistuskohad:

- 1) arvestusteenistuses üks koht Viru teeninduspiirkonnas seoses kinnipeetavate isikute arvu langusega ja IT-lahenduste kasutuselevõtuga. Koondatakse üks inimene, eeldatav maksimaalne koondamiskulu on 2100 eurot;

- 2) tootlusteestistuses üks koht Viru teeninduspiirkonnas seoses iseteeninduskeskkonna kasutuselevõttuga. Koondatakse üks inimene, eeldatav maksimaalne koondamiskulu on 2100 eurot.

Muudatuste tulemusel väheneb osakonna koosseis kokku viie koha võrra 146-lt 141-le.

Kõigi vanglate personalitööd juhtiv vanglateenistuse personaliosakond peab paindlikult reageerima vanglateenistuse muutuvatele vajadustele, sh piirkondlikele vajadustele. Seetõttu muudetakse osakonnas teenistuskohade nimetusi ja luuakse kaks peaspetsialisti teenistuskoha ühe värbamispartneri- ja ühe personalispetsialistikoha arvel. Peaspetsialistide tööülesanded erinevad teistest personaliosakonna teenistujate ülesannetest, kuna katavad korraga mitut personalitöölõiku (nt nii värbamispartneri kui ka teenistussuhtepartneri ülesandeid või nii värbamispartneri kui senise personalispetsialisti ülesandeid).

Seoses 01.06.2025 jõustuva muudatusega väheneb koosseisuliste kohtade arv kokku ühe koha võrra 484,5-lt 483,5-le. Vanglaametnike kohtade arv ei muutu, teiste teenistuskohade arv väheneb ühe koha võrra.

Vanglateenistuse haldusosakonna koosseisus olevas haldusteenistuses kaotatakse üks autojuhikoht Pärnu piirkonnas seoses kriminaalhooldusarvu langusega ja töö ümberkorraldamisega (ametnike transport tagatakse ametisõidukitega, mida nad ise juhivad). Koondatakse üks inimene, eeldatav maksimaalne koondamiskulu on 2000 eurot.

Eelnõu § 4: Tallinna Vangla põhimääruse muudatused

Vanglate kriminaalhoolduse direktori teenistuskoha nimi muudetakse kriminaalhoolduse direktoriks. Seoses haldusosakonnast vanglateenistuse ettevõtluskeskusesse liikuva kinnipeetavate vanglasisesse tööhõive korraldamise ülesandega jäetakse põhimäärusest välja mõiste „vanglaülese“ täpsustus. Edaspidi korraldab ettevõtluskeskus kogu kinnipeetavate tööhõivet, sh majandustöid.

Eelnõu § 5: Tartu Vangla põhimääruse muudatused

Seoses vastuvõtuülesande liikumisega pääsla- ja kokkusaamise üksusest esimesse üksusesse muudetakse mõlema üksuse ülesandeid. Pääsla- ja kokkusaamise üksuse põhiülesandest jäetakse välja vanglas kinni peetavate isikute vastuvõtu korraldamine. Nimetatud ülesanne lisatakse esimesele üksusele.

Eelnõu § 6: Viru Vangla põhimääruse muudatused

Seoses vanglasisesse tööhõive korraldamise ülesande liikumisega vanglateenistuse ettevõtluskeskusesse, kaotatakse haldusosakonna ülesannetest vastav ülesanne. Töökorralduse ja valvepiirkondade muutmise tõttu kaotatakse viies üksus.

Seoses töökorralduse muudatusega muudetakse ka kolmanda üksuse põhiülesandeid. Muudatuse tulemusel laienevad kolmanda üksuse põhiülesanded. Üksus tegeleb lisaks senistele ülesannetele edaspidi lisaks alaealiste ja noorte sihtgrupile ka vahistatute ja süüdimõistetutega. Muudatuse tulemusel on võimalik olemasolevat ressursi optimaalsemalt kasutada.

Eelnõu § 7: vanglateenistuse relvastatud üksuse määrase muutmine

Vanglateenistuste relvastatud üksuse koosseis nimetatakse liikmena ka relvastatud üksuse peaspetsialist-nõunik. Nõunik allub üksuse ülemale ning tema nimetab ametisse ja vabastab ametist Viru Vangla direktor relvastatud üksuse ülema ettepanekul.

Lisaks muudetakse üksuse ülema asendamise korda. Pärast muudatust võib üksuse ülemat asendada tema ettepanekul ja asekancleri otsusel valitud üksuse liige. See tähendab, et üksuse ülemat võib asendada rühma juhi asemel ka peaspetsialist-nõunik või muu rühma liige.

Eelnõu § 8: palgamääruse muutmise

Töötasu konkurentsivõime ja tööjõu kättesaadavuse parandamiseks tehakse muudatus, mis ei seo ühegi ametikoha palgamäära erialase hariduse olemasoluga. Teenistujad peavad endiselt vastama haridusnõuetele, mis on vajalikud konkreetsetes teenistuskohas töötamiseks. Edaspidi aga ei eristata ühelgi ametikohal erialase hariduse ja erialase hariduseta teenistujate palgamäärasid. Paindliku personalipoliitika põhimõtet arvestades on põhjendatud loobuda erialase haridusega ja erialase hariduseta ametnike palgamäärade eristamisest. Ka vangistusseaduse § 136¹ lõige 3 lubab, mitte ei kohusta põhipalka vähendama erialase ettevalmistusteenistuse või vastava erialase hariduse puudumise korral. Palgamäärade ühtlustamine annab võimaluse paindlikumaks personalipoliitikaks.

Muudatusega korrigeeritakse lisades 1 ja 2 sätestatud palgamäärasid seoses erialase hariduse ja erialase haridusega palgamäärade erisuse kaotamisega. Vabariigi Valitsuse määruse eelnõuga „Töötasu alammäära kehtestamine“ kehtestatakse kuutasu alammääraks täistööajaga töötamise korral 886 eurot.³ Vastavalt tõstetakse muudatusega ka palkade alammäärasid, et need ei jääks alla Vabariigi Valitsuse määruses sätestatud alammäärast. Töötasu konkurentsivõime ja tööjõu kättesaadavuse parandamiseks tehakse muudatusi ka palkade ülemmäärades. Kõikide palkade ülemmäärasid tõstetakse 20%, et tagada võimalusel teenistujatel kõrgema palga maksmine. Ühegi teenistuja palga automaatset muutumist palga ülemmäära muutmise kaasa ei too.

Eelnõu § 9: nõuete määruse muutmise

Vanglavälise saatmise ja ametiabi andmise tööülesannete nõuded ühtlustatakse ja parandatakse, nii I klassi valvuri kui II klassi valvuri üheks nõudeks on nõusolek valveaja rakendamiseks.

Lisaks tehakse muudatus seoses uue kutseõppe õppekava rakendamisega. Alates 2024.–2025. õppeaastast on kutseõppel neljakuune õppekava senise üheaastase õppekava asemel. Seega läbitakse õppekava senisest kiiremini ja ei ole vaja senist regulatsiooni, kus haridus tuleb omandada kahe aasta jooksul. Muudatuse järel peab teenistuja ühe aasta jooksul alates teenistusse asumisest läbima vanglaametniku kutseharidusõppe.

Eelnõu § 10: vormimääruse muudatused

Vangla vormiriietuse pükste ja polosärgi kirjeldust muudetakse, kuna võetakse kasutusele uue tegumoeaga vormielemendid. Pükste kirjeldust muudetakse selliselt, et regulatsioonist jäetakse välja vormielemente liiga täpsustavad nõuded. Selliselt on vanglateenistusel hanget tehes võimalik olla paindlikum ning lähtuda paremini teenistuslikust vajadusest. Samal põhimõttel muudetakse ka polosärgi kirjeldust. Muudatuse järel on võimalik polosärgil kanda varasemalt olukukattel kantavat eraldusmärki ka rinnal asuval alusel. Vormiriietuse esemeid, mis ei vasta uutele nõuetele, võib kanda kuni nende kasutuskõlbmatuks muutumiseni, kuid mitte kauem kui 2025. aasta 31. detsembrini.

Eelnõu §-s 11 sätestatakse jõustumisaeg.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Määruse eelnõu ei puuduta Euroopa Liidu õigust.

4. Määruse mõjud

4.1. Kavandatavad muudatused

³ Kättesaadav veebis: <https://www.err.ee/1609524559/alampalk-touseb-jargmisel-aastal-kaheksa-protsenti>

1. Vanglate koosseisu muudatused
2. Muud vanglate põhimääruse muudatused
3. Palgamääruse ja relvastatud üksuse määruse muudatused
4. Nõuete määruse ja vormimääruse muudatused

4.2. Sihtgrupp

Muudatused mõjutavad peamiselt vanglate töökorraldust ning vanglas töötavaid ametnikke ja töötajaid, kuid võivad vähesel määral puudutada ka kinnipeetavaid, vahistatud, arestialuseid, vanglasse toimetatud kuni 48 tunniks kinnipeetud või sundtoomisele allutatud isikuid, välja arvatud kriminaalmenetluse seadustiku § 217 kohaselt kahtlustatavana kinnipeetuid, ning korrakaitseaduse alusel vanglasse kainenema toimetatud joobeseisundis isikuid ja kriminaalhooldusaluseid.

4.3. Mõju vanglate töökorraldusele

Määrus avaldab mõju kõigile kolmele Eesti vanglale, st mõjutatud on kolm valitsusasutust: Tallinna, Tartu ja Viru vangla. Kokku moodustavad need alla 5% kõikidest valitsusasutustest. Seega on mõjutatud sihtrühm väike.

Vanglate struktuuris tehtavad muudatused puudutavad osa kõigist ametnikest ja töötajatest. Töökorralduse muudatused on seotud tööülesannete üksustevahelise ümberjaotamisega. Ametnike ja töötajate ametikoht viiakse üle teise struktuuriüksusesse ja mõningatel juhtudel muutuvad ka nende ülesanded. Struktuuriüksuste muudatused (nt struktuuriüksuste liitmine) ei avalda ametnikele ja töötajatele suurt mõju. Muudatuste tegemisel on arvesse võetud, et ametnike tööülesanded ei muutuks sedavõrd, et see eeldaks nende ametijuhendite olulist muutmist. Struktuuriüksuste ametikohad korraldatakse enamjaolt ümber nii, et ametnikud täidavad uues struktuuriüksuses edaspidigi samu ülesandeid. Relvastatud üksuse nõuniku riigiametnikust vanglaametnikuks muutmine ei avalda mõju vanglate töökorraldusele. Relvastatud üksuse ülema asendamise korra muutmine võimaldab aga paindlikumalt valida, kellele asendamise ülesanne anda. Vormirietuse muudatused on vanglate jaoks positiivsed, sest riiete hanketingimused saab muuta paindlikumaks.

Mõju ulatus on väike, kuna vangistusseadusest, kriminaalhooldusseadusest ja teistest seadustest tulenevad ülesanded, nagu vangistuse täideviimine ja kriminaalhooldusülesannete täitmine, on ka edaspidi samad.

Mõju avaldumise sagedus on väike, sest struktuurimuudatustega seotud tegevused on ühekordsed ja vanglad jätkavad neile pandud ülesannete täitmist teiste struktuuriüksuste kaudu.

4.4. Mõju ametnikele ja töötajatele

Vanglate koosseisu muudatused puudutavad kõige rohkem 23 teenistujat, kes muudatuse tulemusel koondatakse. Vangla teeb neile võimaluse korral teisele ametikohale üleviimise ettepaneku (VangS-i § 128 lg 1 punkt 1 ja lg 2) või ettepaneku asuda mõnele muule teenistuskohale vangla koosseisus. Relvastatud üksuses tehtavad muudatused puudutavad eelkõige ühte teenistusk kohta, mis muudetakse riigiametnikukohast vanglaametnikukohaks, ja seoses muudatustega peab see ametnik vastama vanglaametniku nõuetele. Kutseõppe haridusnõude omandamise aja kahelt aastalt ühele muutmine kohustab ametnikke läbima õpet senisest kiiremini. Kuna aga õppekava kestab vaid neli kuud, on aeg hariduse omandamiseks piisav. Vormirietuse muudatused puudutavad küll kõiki vanglaametnikke, kes vormi kannavad, aga on soovitud, kuna uue kirjelduse järgi on võimalik vanglal paremini lähtuda teenistuslikust vajadusest ning hankida sobivamad vormielemendid. Muudatused on ametniku seisukohalt positiivsed, sest nõuded riideesemetele muutuvad paindlikumaks. Muudatuse järel saavad ametnikud kanda tööks sobivamaid riideid. Palga ülemmäärade muudatused ei too otseselt kaasa muudatusi töötasustamises, küll aga on võimalik vanglal kasutada personalieelarvet paindlikumalt neil teenistuskohadel, kus seda on vaja. Näiteks palga ülemise määra tõstmine ei tekita kohustust maksta palka ülemisel määral toodud summas aga võimaldab seda teha, kui vangla seda soovib. Muudatused võimaldavad töötasustamisel paremini arvestada inimese tööpanust, seetõttu on muudatus positiivne.

Palga alammäära tõstmine on seotud alampalga tõusuga ning mõjutab väljateenitud aastate tasu ja valvetasu maksmist.

5. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Muudatuste rakendamiseks vajalikud kulud kaetakse vanglate olemasolevast eelarverahast, lisaraha ei ole vaja. Muudatuste ühekordne finantsmõju on seoses 01.01.2025 jõustuva koosseisude muudatusega kõige rohkem 114 500 eurot ja 01.06.2025 jõustuva muudatusega 7000 eurot ja see tuleneb koosseisuliste kohtade muutmisest, mille tõttu peab on koondamisolukorras 23 teenistujat. Osale on võimalik pakkuda VangS-i § 128 lg 1 punkti 1 alusel üleviimist või ATS-i § 90 lg 7 ja TLS-i § 89 lg 3 alusel teist teenistusk kohta. Lõppmõju eelarvele sõltub sellest, kui mitu teenistujat otsustab üle minna pakutud teisele teenistuskohale ja kui mitu neist otsustab koondamise kasuks.

Ühekordne finantsmõju koosneb koondamishüvitisest (ühe kuu palk) ja vajaduse korral ka koondamisest vähem ette teatatud aja hüvitisest.

Palga alammäära tõstmine alampalga tasemeni toob kaasa eeldusliku kulu 18 000 eurot, milleks eelarvevahendid leitakse vanglateenistuse eelarvest. Lisavahendeid kulutuste katteks eraldatud ei ole.

6. Määruse jõustumine

Määruse § 1 punkt 1, § 2, § 3 punkt 1 ning §-d 4–10 jõustuvad 1. jaanuaril 2025. a. Kuna personalitoimingute tarvis on vaja lisaaega, annab määruse jõustumistähtpäev 1. jaanuaril 2025 vanglatele seda piisavalt, et teha teavitustööd ja õigusaktides sätestatud toimingud, nagu koondatavatele teisele ametikohale asumise ettepaneku esitamine, teatiseid struktuuriüksustesisese või -vahelise üleviimise kohta vms. Määruse § 1 punkt 2 ja § 3 punkt 2 jõustuvad 1. juunil 2025. a. Hilisemat jõustumisaega on vaja seoses kriminaalhoolduse sisemise töökorralduse muutmisega, mis vajab lisaaega.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Määruse eelnõu ei esitata kooskõlastamiseks eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu, kuna eelnõus kavandatud muudatused puudutavad vaid vanglateenistust ega mõjuta teisi asutusi. Vanglad on määrusega tehtavatest muudatustest teadlikud ja on saanud esitada oma ettepanekud. Muudatused on vanglatega kooskõlastatud.

Rait Kuuse
Asekantsler